

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Obnovljenje Poljske kraljevine.

V nedeljo, 5. novembra je bila v generalnem okrožju Lublin proglašena sledeča proklamacija:

Na prebivalstvo generalnega okrožja Lublin! — Njegovo Veličanstvo avstrijski cesar in apostolski kralj Ogrske in Njegovo Veličanstvo nemški cesar, trdno zaupajoč na končno zmago njihovega orožja in prežeta z željo, da dasta srečnejšo bodočnost Poljskim pokrajinam, ki so jih njihove hrabre armade iztrgale ruskemu gospodarstvu, sta se zedinila, da iz teh pokrajin napravita samostojno državo z dedno monarhijo in konstitucionalno ustavo. — Natančnejša določila o mejah kraljestva Poljske si še pridržujeta. Novo kraljestvo bo v zvezi z obema zveznicama državama dobilo jamstvo, ki je potrebuje za razvoj svojih moči. V lastni armadi naj dalje živé slavopolne izročitve Poljskih armad prejšnjih časov in spomin na hrabre Poljske sobojevnike v veliki vojni sedanjega časa. Njena organizacija, izobrazba in vodstvo se uredi po skupnem dogovoru.

Zvezna vladarja trdno upata, da se bodo želje po državnem in narodnem razvoju kraljestva Poljske sedaj pod danimi okoliščinami splošne politične razmere Evrope in na blagostanje in varnost njihovih lastnih dežel in narodov izpolnile.

Veliki zahodni sosedni državi Poljskega kraljestva pa bodeta na svoji vzhodni meji z veseljem videle na novo vstajati prosto, srečno in svojega narodnega življenja se veselečo državo.

Na najvišje povelje Njegovega Veličanstva avstrijskega cesarja in apostolskega kralja Ogrske generalni guverner Kuk.

Popolnoma enakoglasno razglas je izšel tudi v generalnem okrožju Varšava.

„Wiener Zeitung“ pa priobčuje še naslednje Najvišje lastnoročno pismo:

Ljubi dr. pl. Körber!

V smislu mojega z Njegovim Veličanstvom nemškim cesarjem sklenjenega dogovora se iz Poljskega ozemlja, ki so ga naše hrabre čete iztrgale ruskemu gospodarstvu, ustanovi samostojna država z dedno monarhijo in konstitucionalno ustavo. Tem povodom se ginjenega srca spominjam mnogih dokazov požrtvovalnosti in zvestobe, ki sem jih tekom moje vlade dobil od dežele Galicije in velikih in težkih žrtev, ki jih je ta dežela v sedanji vojski, izpostavljena najhujšim sovražnim udarom, morala doprinesiti v interesu zmagovite obrambe vzhodnih državnih mej, kar ji zagotavlja trajno pravico na mojo najtoplejšo očetovsko skrb.

Zato je Moja volja, da v trenutku, ko nastaja nova država, roko v roki s tem razvojem tudi deželi Galiciji dam pravico, da svoje deželne zadeve do polne meje tega, kar je v soglasju z njeno pripadnostjo državni skupnosti in z njenim napredkom, samostojno ureja in tako s tem prebivalstvu Galicije podam jamstvo za njegov narodni in gospodarski razvoj. S tem, da Vam javljam to svojo namero, pooblašam Vas, da izdelate za postavno udeležitev primerne predloge in Mi jih predložite.

Dunaj, 4. novembra 1916.

Franc Jožef, I. r.
Körber, I. r.

Aprovizacijski svet.

(Uradno poročilo z Dunaja.)

25. oktobra se je vršila na Dunaju peta plenarna seja aprovizacijskega sveta, ki jo je vodil predsednik dr. Ivan grof Larisch pl. Moennich. Z juga sta bila med drugimi navzoča dr. Lampe in dr. Laginja. Po naznanilih predsedstva se je vršila obširna razprava. Sekčni načelnik vitez pl. Keller je poročal o navodilih, ki so se poslala političnim deželnim oblastem glede enakomerne razdelitve razpoložljivih živil. Enotna, šablonska ureditev tega vprašanja je nemogoča ter se treba ozirati na posebne razmere v posameznih krajih. Dr. Tausche je povdarjal potrebo, da sprejme provi-

zacijski urad v svojo upravo tudi kakao; omejiti se mora poraba sladkorja za razkošne jestvine, pregledati zaloge v aprovizacijskih obratih in sestaviti jasen pregled veljavnih aprovizacijskih predpisov. Dr. Lampe je stavil dodatni predlog, da se izenačijo vodilne cene za klavno živino v posameznih kronovinah, kar je bilo sprejeto. Dr. Hotowetz je poročal o preskrbi živine in mesa in predlagal, naj se uredi promet s plemenom živino, posebno tudi s prešiči, na isti način, kakor se je to zgodilo s klavno živino; izrekel se je pa proti uvedbi mesne karte. Priporočal je predlog taj. svetnika dr. Forta, da se zagotovi in smoteno uredi dobava debelih prešičev in masti z Ogrskega in enakomerno razdeli med konsumente; dalje je priporočal Sonntagov predlog, naj se dobavi iz Ogrske čim večjo množino turšice za pitanje prešičev, kakor tudi predlog taj. svetnika dr. Schreinerja, naj se skrbi za mlino oziroma primerne naprave v dosegljivih mlinih za mletje detelje, ker se je izkazala deteljna moka kot izvrstno krmilo za prešiče. Vsi predlogi so bili sprejeti. Sprejet je bil dalje Kunschakov predlog, da bodi lovec prisiljen postreliti divjačino in prepove naj se krmiti s senom. Dr. Lampe se je zavzel za ribištvo v Jadranu in predlagal, da služi repa izključno le v človeško hrano. Oba predloga sta bila sprejeta. Nadaljne dr. Lampetove predloge o podrobnostih glede prometa s prešiči so odkazali dotičnim odsekom. Dr. Freisler poroča o vojnih kuhinjah in jih priporoča; treba pa gledati na to, da tisti, ki prejemajo hrano v vojnih kuhinjah, ne bodo dobivali nakaznic za živila; dr. Tausche priporoča, skrbeti zato, da se po gostilnah uvedejo enotnejša in enostavnejša kosila in večerje. Oba predloga sta bila sprejeta. Nato je bil sprejet Stöcklerjev predlog, da dobe krepka krmila le tisti živinorejci, ki se obvežejo oddati primerno količino masti in mleka na razpolago splošni prehrani. Dr. Schreiner predlaga, da je glede sprotne porabe močnih krmil stopiti v zvezo z deželnimi kulturnimi sveti; priporočal je porabo ročnih mlinov za drobljenje žita za krmo. Oba predloga sprejeta. Dr. Tausche je nato

obširno poročal o centralizaciji preskrbe z mastjo, staval več predlogov, da se pospeši proizvodnja masti, uvedejo naj se primerne cene in ustanovi v aprovizacijskem uradu posebna „državna centrala za mast“ s podobnim delokrogom, kakor je določen vojni zvezi za olje. Vsi poročevalci predlogi so bili sprejeti. Sonntag je poročal o delovanju odseka za kroupir in kroupirjeve izdelke ter naglasil, da je treba v prvi vrsti brezpogojno zagotoviti potrebne množine kroupirja za vsakdanjo prehrano prebivalstva. Odbor se je izrekel za to, da se obdrže sedaj veljavne proizvodne najvišje cene za kroupir in izrazil željo, naj vojni prometni zavod pravočasno poskrbi za semenski kroupir. Sprejeto. S tem je bil dnevni red izčrpan. Prihodnja seja 18. novembra.

Vojska in smrt.

(Dalje.)

Če žanje smrt, stoka svet. Če je med sovražnicama državama že pretrgana vsaka diplomatska zveza in je vsak sporazum nemogoč, spravi jih končno žalna pesem, žalni psalm. Pretresljivo je potem stokanje in jokanje narodov; niti grom topov ga ne nadkriljuje in ne divje vpitje na vojnem polju in tudi ne ukanje in vriskanje zmagoslavja. Kakor vedno huje plapolč ogenj se vzdiguje žalokrik iz strelskih jarkov, iz skupnih smrtnih grobov, iz krvavih vojnih poljan, iz globočine razburkanega morja. Liki mogočno bučečemu viharju in strašnemu šumenju derečih vodâ narašča ta vesoljni jok narodov in najde odprta vrata v vse hiše in rodbine. Ni hiše, ni družine, ki bi je ne dosegel globoko tužni glas. Partitura te velikanske žalne himne so obsežne pole izkazov na milijone padlih, od tisočerih prečitane in s srce stiskajočim strahom pregledane; četrtinke note so pogrešani, polovične note ranjeni in vsaka cela nota je pretužen mrtvaški psalm padlega in umrlega v smrtni zapuščenosti na vojnem polju. —

Groza je obleka smrti, gnusoba njena uniforma in strah njeno orožje! V vojski unreti navadno ni enkratna, ampak stoterna

LISTEK.

† vojni kurat Anton Gnidovec.

Spisal A. G.

„Vojni kurat Anton Gnidovec se ponesrečil“, to žalostno vest so prinesli pred par dnevi naši časopisi. Pokojni gospod je bil naš rojak-Dolenjec, zato naj tudi „Dol. Novice“ nekoliko izpregovoré o življenju, delovanju in idealih pokojnega Antona.

Rojen je bil l. 1888. v Vel. Lipovcu, župnija Ajdovec. Študiral je v Novem mestu in v Ljubljani. Maturo je napravil z odliko. Nastopil je čas odločitve. A Anton se ni nič oziral na prigovarjanje in pregovarjanje svojih domačih, ampak oblekel je vojaško suknjo kot enoletni prostovoljec. „Hočem kaj poskusiti“, tako je odgovarjal na vprašanje, zakaj gre k vojakom. Imel je še drugi namen: hotel se je naučiti češčine — zato je služil v Pragi — in poljščine. Prvo je šlo, češčine se je naučil perfektno, drugo se mu pa ni posrečilo, ker mu niso dovolili, da bi služil pol leta v Krakovu. Vendar se je pa sam oprijel

poljščine in se je dobro naučil. — No, kaj bo pa sedaj, — po dokončani vojaški službi? Ali je ostal še tistih misli, ki jih je imel preje? Ali se ni morda pri vojaki pokvaril? Ne, ni se pokvaril, marveč še utrdil si je svoj kremeniti značaj, ki je posebno karakteriziral pokojnega g. Antona. Bil je značajan do groba!

V oktobru l. 1910. je stopil v ljubljansko semenišče, kjer se je z vsem srcem posvetil bogoslovnim študijam. Poleg tega je pa tudi neumorno deloval pri raznih krožkih. Najbolj se je pa zanimal za misijone, posebno slovanske misijone. Hotel je postati nekdanj misijonar. To idejo je imel že drugošolec; svojemu tovarišu, ki je bil dve leti za njim, je rekel, da ga bo počakal, ako bo šel z njim skupaj za misijonarja. In to lepo idejo ni opustil, ampak jo je vedno gojil in se pripravljal za ta namen.

Novo mašo je zapel po tretjem letu bogoslovja v prijazni ajdovski cerkvi. Po končanih študijah je bil nastavljen kot kaplan v Postojni.

Tu se je začelo, oziroma nadaljevalo njegovo delo. Kako je on skrbel za svoje

ovce, vé le tisti prav povedati, ki je bil temu priča; kar je bilo v njegovi moči, vse je storil za Marijino družbo. Kolikor je mogel, je pospeševal češčjenje presvetega R. T. med župljani, zlasti med mladino. K temu je pomagal tudi z denarjem, kupoval jim je primernih knjižic, zlasti „Večno molitev“.

Kaj je on storil pri bolniških posteljah, vedó povedati tisti neštevilni bolniki, ki so bili v postojnski bolnici izročeni gospodu v oskrbo. Kako je on hodil od postelje do postelje in za vsakega posameznega imel primerno, prijazno in tolažebno besedo. In res vsakdo se je čutil potolaženega, ko je gledal ob svoji strani skrbnega duhovnika.

Vodil je tudi tamošnjo hranilnico in sploh je skrbel z vso vnemo za dušni in telesni blagor svojih župljanov. Bil je pa tudi kos vsaki nalogi: bil je silno talentiran, dober govornik, za vsako delo takoj pripravljen. Posebno dobro mu je služilo tudi poznavanje sveta, saj je prepotoval že pol sveta: bil je v Ameriki, bil na Ruskem, bil v Rimu in kam je še vse nameraval — kot misijonar — iti, vé le Bog. Da je pa

mogel tako potovati po svetu, se je tudi učil in dosti dobro govoril naše moderne jezike, predvsem slovanske.

Spomladi letošnjega leta je bil poklican kot kurat v Ajdovščino. Od tu je včasih prišel v Ljubljano, kjer mi je tožil, da nima dela. In najhuje je zanj bilo, ako ni imel dela. Če ga je bilo več in težjega, bolj je bil vesel in zadovoljen. Bil je mož dela, pa tudi molitve.

Po treh mesecih je bil prestavljen v Vipavo, kjer je skrbel za bolne in ranjene vojake, katerim se je zelo priljubil. Vse, kar je dobil za priboljšek, zlasti pa cigarete, je razdal vojakom; na cesarjev rojstni dan je razdelil 1200 cigaret.

Vsako nedeljo je pomagal tudi v vipavski farni cerkvi: pridigoval in spovedoval je redno vsako nedeljo. V častniških krogih se ni rad dolgo mudil, toliko raje pa je bil v družbi svojih sobratov.

„Kedaj pa prideš na dopust?“ sem mu pisal pred enim mesecem. „V oktobru enkrat“, mi odgovori, „toda gotovo ne vem.“ Da, res, dragi Tone, nisi vedel gotovo, kdaj greš na „dopust v — večnost.“

smrt. Sedanja moderna vojna taktika in način njenega bojevanja, ki se je vršilo v preteklih časih največkrat na širokih, odprtih poljanah, je sedaj spremenila svoj vojskujoči značaj v nekaj skrivnostni, peklenski boj. — Tu se zakoplje vojak v zemljo; koplje, koplje, da si izkoplje končno svoj lastni grob. Tam se zopet samega sebe vzdiga v kamenita tla; pa tudi kamen mu ne nudi dovolj varnosti. Na tedne, na mesece se mu reži potuhnjena smrt v obraz, ga drži v pesti, ga izstrada, ga vlačijo po lužah in mrazu, v smrdu mrtvih in kužnih in si zvrta nazadnje z minami pot do njega. Povsod mu smrt puha in zveni, sika, bliska in gromi na ušesa, v oči, da pozabi popolnoma na sebe. — Kmalu postanejo iz strelskih jarkov grobovi, v katerih se bratijo živi in mrtvi. Takšno življenje v podzemeljskih votlinah in luknjah, v deželi mrtvih, in to ne na ure ali dneve, ampak na cele dolge mesece, to pač ni življenje, to je grozovita smrt pri živem telesu, to je le podaljšanje smrtnih muk, to je mrtvičenje in trpinčenje vsega človeškega živčevja! In če potem takšnemu mučenju kar hipoma stori konec izstrel granate ali blisk šrapnela, je takšna smrt v resnici le usmiljena rešiteljica človeškega trpljenja. Gorjé vojaku, če je samo smrtno zadet in še obsojen v nadaljno mučno življenje! Gorjé mu, če se mu zaderejo ščepi granat v meso in mu ga razstrgajo v kose, a njegovo srce še bije v njegovem nesrečnem telesu, da ne more ne živeti in ne umreti, ampak mora le obupno trpeti in obupno živeti dolgočasno smrt! —

Vojna smrt je navadno najbridkejša smrt. Še huje od telesnih bolečin so duševne bolesti. Vojaki so ljudje v polni življenjski moči, ki visé na življenju z dušo in telesom. In takšno čvrsto drevo in krepko življenje zamorejo prelomiti in umoriti le najhujše smrtno težavo in bridkosti. In izmed teh duševnih bolestin je gotovo najhujši bol domotožje, hrepenenje po stariših, ženi, otrocih, po nevesti, družini, domovini. Domotožje je grozoviti bol, ki noč in dan trpinči svojo žrtev z vprašanjem: ali bode videl še kedaj svoje prelube doma? ali bode morda moral umreti v grozni zapuščenosti od svojcev in bode pokopan brez krste in petja, brez križa in venca, v tuji zemlji? — Z lastno krvjo, ki napaja sovražnikovo zemljo, vpije domotožje hrabrih, ranjenih in umirajočih vojščakov proti nebu za maščevanje nad onimi brezvestneži, ki so vojsko povzročili in užgali toliko gorjā in trpljenja med vsemi narodi . . .

(Dalje sledi.)

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Strašna bitka na Krasu in v Vipavski dolini, na katero so se Italijani pripravljali z ljutim topniškim ognjem, divja že par dni neprenehoma dalje.

Ves vesel je sedel na voz in hajd, zdaj grem na dopust. Že takoj v začetku vožnje je imel razne zapreke in sitnosti — nič dobro znamenje. Vojaške straže ob cesti so ustavljale voz, na katerem sta bila razen gospoda Antona in njegovega sluga še voznik in neki narednik: voznik in sluga spredaj, on in narednik zadaj. Z veliko težavo so prišli do vrha klanca pri Razdrtem. Tu se — iz neznanega vzroka — konji splašé in dirjajo naprej, dokler se vse ne prevrne. Skrbni sluga takoj pogleda za svojim gospodom, a ga ni nikjer; hitro teče gori po cesti in res najde ga ležati na cesti v zadnjih zdihljajih. Sluga ga vzame v naročje, ga kliče, a zastonj, parkrat trené še z očmi in izdihne. Strašen prizor! Tako mlad, tako čvrst in vedno zdrav, pa mora umreti tako naglo! Koliko upov in koliko nad so zagrebli z njim vred v hladni grob.

Še tisti večer, 23. oktobra, so ga pripeljali v Postojno, kamor si je tako želel, kjer so ga komaj pričakovali. Lahko si predstavljamo, kakšna žalost se je polastila vseh, ko so videli svojega nekdanjega pastirja — mrtvega.

Napadajoče bojne sile Lahov cenijo na 300.000 mož. Tisoče in tisoče padlih nadomeste z novimi množicami. Na vseh vernih duš dan navalili so Italijani k splošnemu napadu. Njih račun, da bodo sedaj igraje šli naprej, prečrtali so jim, kakor v osmi laški ofenzivi, v prvi vrsti naši slovenski junaki domobr. domačega pešpolka, kateri so s smrt zaničujočo hrabrostjo zastavili Italijanom pot ter jih vrgli z velikanskimi izgubami nazaj. Predvsem so Italijani navalili na postojanke vzhodno Vrtojbe, na Sv. Marka in na Kemperlišče. Na severnem kraškem grebenu pri Lokvici so dalje napadli v množinah, močnih osem divizij. Mej tem ko so bili povsod s protinapadom vrženi nazaj, je ostala samo Lokvica v njihovih rokah. Najvažnejšo našo postojanko takozvani ključ do Trsta, višino Grmado pri Medjivasi in pa greben nad Jamljami pri Selu napadali so Italijani besno, a kljub vsem napadom ostala je trdna v naših rokah. Pri Lokvici, od koder so skušali Italijani prodirati po cesti proti Kostanjevici in severovzhodno čez višino Pečinko proti Fajtem hribu, so bili laški napadi v množicah, tudi drugi dan najljutejši. Boji divjajo dalje, neznatne in malenkostne so italijanske pridobitve na prostoru, dosedaj je bil zlomljen in vržen nazaj orkan prodirajočih vojniš sil. Število ujetih Italijanov je znašalo od 1. do 3. t. m. 3500 mož. Uradno poročilo 5. t. m. javlja, da so Italijani 4. t. m. glavne napore osredotočili proti našim postojankam na južnem delu planote. Glavni boj se je bil zdaj v prostoru pri Jamljah. Tam so od jutra dalje naše jarke živahno obstreljevali ter vselej pomnožili ogenj, predno je pehota napredovala. Vsi napadi, posebno pa zadnji, ki so ga še ob 8. uri zvečer poizkusili, so se zrušili z najtežjimi izgubami za sovražnika pred našimi črtami. Z nezmanjšano silo nadaljuje se topniški boj na ostalih delih bojne črte. — Z dne 6. novembra se uradno poroča: Na Primorskem so zelo ponehali napadi Italijanov. V primeri z nastopom množic italijanske pehote so bile tudi njih izgube v zadnjih dneh bitke izredno težke. Topovski ogenj je bil včeraj živahnejši le pri Biľah, Hudem Logu in zahodno od Jameľ. Pri Biľah smo odbili z ognjem pehoto, ki je napredovala.

Rusko bojišče. — Avstrijsko uradno poročilo 4. t. m. javlja, da je neki c. in k. lovski oddelek pri Bohorodszanih presenetljivo napadel ruske prednje straže in jim je vzravnal njih postojanke. Nemški bataljoni so z naskokom vzeli pri Narajovki zopet nekaj ruskih jarkov ter jih držali kljub besnim protisunkom. — V Vlahiji je sovražnik svoje napade nadaljeval in v prostoru južnovzhodno od Braševa osvojil nazaj mejno višino Rosco, sicer ni nikjer uspel. V bojih za višino južnozahodno od Predeala, ki smo jo držali proti najbesnejšim napadom smo ujeli nad 250 Rumunov. Pomnožil se je rumunski topovski ogenj na erdeľski vzhodni bojni črti. — 5. t. m. se pa uradno poroča, da je dne 3. t. m. izkrcala skupina avstrijskih monitorjev na otoku Donave Dinu in na nasproti ležečem bregu od delke, kateri so pregnali sovražnika, mu vzeli dva topova, 4 municijske vozove in rumunska ojačenja prepodili. Dalje zahodno od ceste skozi prelaz Szurduk so Rumuni brez uspeha napadali. Jugovzhodno od prelaza Rdečega stolpa smo pridobivali na prostoru. Jugoahodno od Predeala so nemške in avstrijske čete vzele močno utrjeno in vztrajno branjeno Clabucepu-postojanko in z ostrim poznejšim bojem še drugo sovražno črto. Ujeli smo 14 častnikov, med njimi enega polkovnega po-

Ko sem zvedel o njegovi smrti, sem takoj odšel v Postojno in celo pot mi je prihajala misel: „Saj ni nič, saj ni mrtev.“ V Postojni grem takoj na pokopališče, kjer je v tamošnji kapeli ležalo truplo pokojnega. Obraz njegov je bil tak kot preje; usta nekoliko odprta, oči obrnjene proti nebu, roke leže po prsih navskriž. Ko sem ga tako gledal, sem vedno pričakoval, kedaj se bo ganila roka ali noga, kedaj bo trenil z očmi, kedaj bo dal kako znamenje življenja, a pričakoval sem zastonj; on je res mrtev! O, neskončna modrost božja, kako nepojmljiva so tvoja pota!

Pogreb se je vršil 26. oktobra, katerega so se udeležili farani, vojaki in častniški zbor. Ko so polagali rakev v zemljo, se mi je zdelo, da so položili z dragim Tonetom vred tudi pol mojega življenja v grob. Kako pusto se mi sedaj vse zdi in kako osamljen se čutim, ko ni več njega, ljubega mi Toneta!

Le počivaj v miru in se veseli v blaženih nebesih ter prosí za naš, ki smo še v nevarnosti!

R. I. P.

veljnika in 647 mož; v celoti se je toraj naš plen v bojih južno od Predeala zvišal na 1747 mož, 3 topove in 20 strojnih pušk. Sovražnik je zopet napadel v mejnem prostoru vzhodno od Braševa. Našo bojno črto pri Tölgyesu so potisnili na dveh mestih za 2 km nazaj. Neko poročilo iz Stockholma javlja, da Rumuni zapuščajo Bukarešt. Kavarné in gostilne so zaprte. Poslanštva so vže zapustila mesto z arhivi in prebivalstvo beži v velikih množicah. — Po uradnem poročilu 7. novembra smo v odseku Vöröstorony (Rdeči stolp) prelaz vrgli sovražnika iz višin severno Spini, kjer smo ujeli 10 častnikov in 1000 mož. Severozahodno Kampolunga je odbila neka naša junaška gorska brigada 6 rumunskih napadov. Južno Kraszne smo iztrgali sovražniku neko višino. Pri Tölgyesu so potisnili Rusi v obmejnem gorovju našo bojno črto po večdnevni hudih bojih za nekaj kilometrov nazaj. Hrib Bedul (vzhodno Kirlibabe) smo vsled gostega ognja ruskega topništva zopet izpraznili.

Zahodno bojišče. — Uradna nemška poročila preteklih dni, nam javljajo mej drugim tudi, da so Nemci izpraznili, potem ko so uničili kar bi zamogo sovražniku koristiti, tudi utrbo Vaux, v kateri so bile nemške čete izpostavljene očitno dobro pripravljene mu navalu francoskih divizij. Nemci so se umaknili v že poprej pripravljene ugodne obrambne črte brez vsakega pritiska sovražnika, kateri je še cel naslednji dan obstreljeval izpraznjeno utrbo. Sovražniku se s tem sunkom pri Verdunu nikakor ni izpolnil njegov namen, da razbremeni bojevnike na Balkanu in podpre napadalce ob Sommi, kajti ta uspeh pri Verdunu je le krajevne pomena. — Po uradnem poročilu 4. t. m. niso uspeli vsi poznejši sunki Francozov med Doamontom in Vauxom. 5. t. m. se pa uradno poroča, da se je streljanje s topovi razširilo na bojno črto severno od Ancre ter doseglo severno od Somme veliko besnost. Sovražne napade tik vzhodno od Ancre severno od Courcellette, pri Guendecourt in severozahodno od Saully so Nemci odbili. Ker so zadnje čase iz Reimsa besnejše obstreljevali za nemško bojno črto ležeče kraje, katerih prebivalstvo ni zapustilo, so 4. t. m. Nemci odgovorili na to z ognjem na mesto Reims. Mestoma se je pomnožil ogenj na desnem bregu Moze. — Uradno poročilo iz Berlina z dne 6. novembra javlja: V trajni bitki pri Somme je bil 5. nov. zopet dan velikih bojov prve vrste. Angleži in Francozi so izvedli silovit sunek proti bojni črti armade generala pl. Belowa. Čete raznih nemških rodov, ki so jih vodili generali baron pl. Marschall, pl. Deimling in pl. Garnier, so se neomajljivo držale in zadale sovražniku težak poraz. Deli strassburškega zbora, saške in badenske čete, Berlinci, Hanseati in meiniški pešpolk so se posebno odlikovali. Na celi skoraj 20 km široki napadalni bojni črti od Le Sars do Bouchavesnes so zvezni sovražniki imeli največje krave izgube in niso ničesar dosegli, če se izvzame mali krajni dobiček na severnem delu gozda St. Pierre Vaast. Kjer je sicer sovražnik mogel vdreti v naše črte, smo ga takoj zopet vrgli iz njih. Ujeli smo 10 častnikov in 310 mož; plen je velik. Severovzhodno od Le Sars smo ujeli nad 70 mož in zaplenili 11 strojnih pušk. Napad slabega francoskega oddelka smo odbili pri Soissonu.

Balkansko bojišče. — Kakor vse kaže, je na Dobrudzki bojni črti en del operacij zaključen, ker ni iz tega bojišča nobenih poročil in to potrjuje tudi Mackensenovo dnevno povelje svoji armadi. Čete, katere so po dolgotrajnih, napornih, zasledovalnih bojih izmučene, potrebujejo na vsak način odmora. Treba je pa tudi vsestransko poskrbeti za dovoz vsega potrebnega za nadaljna podjetja, vsled česar najbrže nekaj časa iz Dobrudže ne bomo čuli nič novega. — V dóbi od 2. do 19. septembra in od 10. do 29. oktobra so dosegle bolgarsko-nemške čete v Dobrudzi črto Ostrovo-Babadag in zasedle 13.000 štirijskih kilom. ozemlja, napredovale so vsak dan 7 kilometrov, premagale štiri utrjene obrambne črte, vzele štiri trdnjave, ujele 40.000 vojakov in zaplenile ogromne množine vojnega blaga. V Macedoniji pa, kjer je sovražnik v 48. dneh napadal skoraj vsak dan, je napredoval komaj za 500 metrov na dan, so dosedaj še vse bolgarske glavne postojanke nedotaknjene. — Bolgarsko uradno poročilo z dne 5. novembra javlja: Položaj se ni izpremenil. Sovražna letala so napadla kraje za bojno črto, a veliko škode niso povzročila. Na vzhodu Belašica Planine je sovražnik brez uspeha obstreljeval kraje Palmik, Globošnica, Tulovo in Gornji Poroj. V dolini Strume slab topovski ogenj. Na obali Egejskega morja je mirno. V Dobrudzi boji med prednjimi oddelki. Sovražne ladje so obstreljevale Konštanco in Mangalijo, a naša morska letala so jih prisilila, da so se morale odpejati na visoko morje.

Razna bojišča. — Turški glavni stan javlja 3. t. m.: Turška letala metala so 31. okt. uspešno veliko množino bomb na Suez in luko

Tevfik, kakor tudi na angleške železniške zgradbe vzhodno prekopa. Na kavkaški bojni črti severno Bitlisa vršile so se praske z ugodnim potekom za Turke. Na obrežju Ognotta se še vrše za Turke ugodno potekajoči boji. Za Turke uspešne praske so se vršile v sredini in na levem krilu bojne črte. Rusi, posnemajoč svoje zaveznike Angleže in Francoze ob egejskem obrežju, izkrcavajo pod zaščito njih topništva na raznih točkah obrežja Črna morja roparske tolpe, katerih edina naloga je, turško mirojubno, neoboroženo prebivalstvo ropati in njih naselbine požigati. Po izvršitvi takih dejanj sprejema rusko brodogeje vrste klativitezov napredno prijazne entente zopet na krov svojih ladij ter jih odvede zopet v svoja izkrcavališča. S takim junaštvom si rusko brodogeje pač ne bo priborilo časti in slave.

Na morju. — Wolflov urad poroča 3. t. m. iz Berolina: Ponoči od 1. na 2. nov. prodrle so lahke nemške bojne ladje iz flanderskih opirališč proti trgovinski morski cesti Temza-Nizozemsko. Več ladij so ustavile in preiskale ter privedle dve sumljivi ladji v pristanišče; tretji parnik, ki so ga pričakovali, ni sledil. Nekatero nemško torpedovko, ki so se vračale v svoje opirališče, so štiri angleške križarke obstreljevale. Vse nemške ladje so se nepoškodovane vrnile nazaj. — Kakor poroča „Reuter“, pripeljal se je nemški podmorski čoln „Deutschland“ v drugič v Ameriko in došel 1. t. m. zjutraj v Connecticut. Pripeljal je v Ameriko 750.000 kg barvil, zdravil in kemikalij. Ker ni imel na krovu nobenega orožja ali streliva, se je zapovedalo, naj se postopa z njim kot s trgovsko ladjo.

Franjo Neubauer:

Z vami grem!

Z vami grem, z vami grem, bratje,
vojskine, smrtni vi svatje!
Tésno mi krog srcá
tu je domá.

Vriskal v svetlobi bi žarkov,
molčal v temini bi jarkov,
rosne sušil oči,
brisal bi kri.

Gledal bi svetle požare,
slušal granat bi udare,
starčkov, žená, otrók
tésil bi jok.

Videl bi grozo borénja,
čutil trpljenje življenja!
Črt, ki nam mir je vzel,
ves bi — preklel!

Gospodarstvo.

Razglas c. kr. deželnega predsednika z dne 3. novembra 1916, s katerim se dovoljuje prodaja plemenskih prešičev in prešičev za rejo. V delni izpremembi razglasa o ustavitvi semnje za govedo in prešiče se dovoljuje, da se smejo ob spodaj navedenih dnevih in v ondi omenjenih krajih prignati in prodajati plemenski prešiči in prešiči za rejo, in sicer: v političnem okraju Krško: dne 6. novembra 1916 v Št. Jerneju; dne 11. novbr. 1916 v Bučki; dne 13. novembra 1916 v Bušéči vasi, občina Sveti Križ; dne 9. decembra 1916 v Mokronogu; dne 18. decembra 1916 v Kostanjevici; 21. decembra 1916 v Škocjanu. — V političnem okraju Kranj: 6. novembra 1916 v Kranju; 4. decembra 1916 v Kranju. — V političnem okraju Rudolfovo: dne 6. novembra 1916 v Rudolfovo; dne 20. novembra 1916 v Rudolfovo; dne 4. decembra 1916 v Rudolfovo; dne 18. decembra 1916 v Rudolfovo. — V političnem okraju Kamnik: dne 6. novembra 1916 v Mengšu, dne 4. decembra 1916 v Kamniku; 13. decembra 1916 v Mengšu; — V političnem okraju Črnomelj: dne 9. novembra 1916 v Črnomlju; 7. decembra 1916 v Črnomlju. Prignati, oziroma prodajati se sme samo na oblastveno odobrenem sejmišču. Druga živina, kakor plemenski prešiči in prešiči za rejo, se ne sme prignati.

Pri dež. predsedniku grofu Attems sta posredovala v soboto 28. oktobra drž. poslanec g. E. Jarc in dež. poslanec g. Jos. Zure zaradi raznih nujnih gospodarskih vprašanj, tako zlasti, da se zopet dovolijo semnji za plemene prašiče in plemeno živino, zaradi ureditve rekvizicij, pri katerih je zlasti od železnice oddaljeno prebivalstvo zaradi težavnega in dragega dovoza posebno hudo prizadeto itd. — Ker se je ta peticija ugodno rešila od strani višje oblasti, je vse občinstvo splošno zadovoljno ter prav od srca hvaležno vlecezenjoma gg. poslancema, kakor tudi vsem gg. županom, ki so se udeležili tozadevne seje pri poslancu g. Zure v Kandiji ter nujno prošnjo tudi podpisali. Osobito pa gre javna in prisrčna zahvala preblagorodnemu gosp. c. kr. okr. glavarju in vladnemu svetniku baronu Rechbach, ki je vso akcijo na višjem mestu tako toplo in uspešno podpiral. Bog ohrani takšne za obči blagor vedno vnete in preskrbne gospode dobrotnike še dolgo let svojemu, jim hvaležno-udanemu ljudstvu! — In ker je hvaležnost nova prošnja, želi občinstvo, da bi se dovolili semnji tudi za rejno in plemeno govedo.

O maksimalnih cenah za vino. Povsod po Kranjskem se sliši, da se uvedejo za vino maksimalne cene. K temu treba reči to-le: Ako so hoteli določiti vinu najvišje cene, bi bili morali to storiti takoj ob trgatvi in ne sedaj, ko je v glavnem vino že prodano. Tudi se sliši, da bodo znašale najvišje cene 140 do 160 K za hektoliter. Te cene bi bile morda res primerne ob trgatvi. Sedaj pa, ko je večina vina že prodanega za mnogo višje cene — celo do 220 K hektoliter, — bi bile navedene cene naravnost krivične. Ako pomislimo, kako drago mora vinogradnik sedaj plačevati živila in vse druge potrebščine, potem moramo priznati, da cena vinu po 220 kron hektoliter nikakor ni pretirana. Ne smemo pozabiti, da je vino edini pridelek vinogradnikov in da mora z denarjem, ki ga dobi zanj, pokriti vse potrebščine svojega gospodarstva in svoje družine. Pustite tudi vinogradniku, da bo mogel živeti! — Prizadeti.

Cene za divjačino. Za Kranjsko določeno prevzemališče sme tirjati za divjačino, ki naj jo odda po navodilih deželne vlade dobrodelnim napravam, zlasti vojnim kuhinjam, aprovačnim mestom in organizacijam konzumentov do preklica, največ naslednje cene: a) za zajca po 5 K 50 v, b) za srnjad za kilogram 4 K 20 v, c) za jelene in košute za kg. 2 K 70 v. Cene se umevajo za divjačino nerazdevano, za jelene in košute ter srnjad iztrebljene, s kožo vred, za jelene ter za srnjake brez rogovja.

Domače in tuje novice.

Poročil se je 7. t. m. v cerkvi presv. Srca Jezusovega v Ljubljani g. Alojzij Presoli-Ipavitz, c. kr. davčni upravitelj v Novem mestu, z gospodično Miro Leksé, učiteljico iz Sel na Koroškem. Najiskrenejše čestitke in obilo sreče!

Cerkveno. Od 15. do 19. tega meseca bodo v samostanski cerkvi običajne letne duhovne vaje za III. red in za vse, ki se jih želijo vdeležiti. Pričetek duhovnih vaj je v četrtek ob 2. uri popoldne z uvodnim govorom. Natančnejši spored je prabit na cerkvenih vratih. K obilni vdeležbi vlnudno vabi vodstvo III. reda sv. Frančiška v Novem mestu.

Premestitev. Gospod profesor Bogumil Remec gre iz Novega mesta na prvo državno gimnazijo v Ljubljano na mesto obolelega profesorja g. Fr. Verbiča, in sicer za prvi tečaj tekočega šolskega leta 1916/17. V Novo mesto se vne pa suplent g. Franc Dolžan.

Cenjeni naročniki! Nujno prosimo, vpošljite nam zaostalo naročnino za tekoče leto. — Zguba lista je itak ogromna, in tem hujsa bo, če ne vplačate vsi redno naročnine.

Prestavljen je c. kr. okrajni komisar dr. Ivan Lininger iz Kočevja v Logatec.

Vojaško. Dne 8. novembra se je mudil v našem mestu generalmajor pl. Malzer radi nadzorovanja tukajšnjih vojaških straž. Ogledal si je tudi kapiteljsko cerkev.

Umril je v Novem mestu 8. novembra g. Ivan Florijančič v starosti 80 let. Bil je svojčas c. kr. kaznilnični paznik. Teža let se mu ni videla do zadnjih dni, ker je bil vedno živahne narave in hodil vedno po vojaško pokonci, kakor 50 letni mož. Leta 1859 in 1866 se je udeležil bojev na Laškem. Rodil se je v Šentpetru pri Novem mestu. Naj počiva v miru!

Pohvala kranjskih prostov. strelcev. Armadni poveljnik generalni polkovnik pl. Borojević je poslal 23. oktobra c. kr. deželnemu predsedstvu naslednje naznanilo: „Prva stotnija prostov. strelskega bojnega bataljona VI se je v bojih minulega meseca posebno obnesla. Častniško službo opravljajoče osebe in moštvo je preveval izboren duh, pokazali so poseben čut dolžnosti, zanesljivost in slavlubnost ter so si s svojim zgledno hrabrim obnašanjem, vstranjanjem v najmočnejšem artiljerijskem ognju zaslužili najpolnejše priznanje svojih predpostavljenih. To s posebnim veseljem naznanjam c. kr. deželnemu predsedstvu.“

Nov ministrski kabinet je nekoliko spremenjen in ne odgovarja tedaj popolnoma resnici našega zadnjega poročila. Po lastnoročnem cesarjevem pismu z dne 1. novembra, ki ga je objavila uradna „Wiener Zeitung“, je Koerberjev kabinet sestavljen sledeče: Ministrski predsednik: dr. pl. Koerber; notranje zadeve: Scharzenau; finance: Marek; trgovina: Stibral; pravosodje: Klein; uk in bogočastje: Hussarek; javna dela: Trnka; poljedelstvo: grof Clam-Martinic; železnice: generalmajor Schaible; deželna bramba: Georgi; Galicija: Bobrzynski.

Nesreče. Rudolf Radovan, učenec ljudske šole v Novem mestu, je padel na stopnjicah in si zlomil desno roko. — Janez Kočevar, železnični uslužbenec na novomeški postaji, je prišel pri sklepanju vagonov med odbijače in mu je zmečkalo desno roko. Prepeljali so ga v kandijsko bolnico, kjer so mu odrezali roko v nadlehtju. — Martin Luzar, posest. z Zajčjega Vrha, je očital svojemu sosedu, da je pasel po njegovem travniku. Nato je pa sosed Ovniček sunil Luzarja z dežnikom in mu iztaknil levo oko. Sedaj se nahajajo vsi trije ponesrečenci v bolnici Usm. bratov v Kandiji.

S finančne službe. Za finančne svetnike so imenovani: dr. Janežič, A. Šavnik in Bielmeier. Tajnika sta postala: Maks Debevec in Emil Kandare.

Ljudje božji, ne verujte vsake neumnosti! Nekdo, ki bi rad kuretnino nakupil, je baje bleknil, da bode vlada ljudem (kmetom) tudi kokoši pobrala. Ta govorica se je bliskavo raznesla in ljudi zbegala. Govori se, da bodo vsled tega ljudje kuretnino, predno zaplemba pride, za svoje potrebe poklali. Da bi vlada kaj takega storila, je skorej izključeno. Saj vlada dobro vé, da so jajca še edino nadomestilo za mesne jedi, — posebno za bolnike in otroke. Ko bi pa kokoš ne bilo, bi ne bilo tudi jajc, in danes so jajca izvanredne važnosti za preživenje prebivalstva! Torej ne prenačite se, gospodinje, in gojite še dalje dobre kokoši nesilke! — V.

Potres so imeli v Gornjem gradu, dne 28. oktobra ob 9. uri in 15 minut dopoldne. Potres je bil zelo močan, ki je trajal okoli pol minute ter je napravil precejšnjo škodo. Ni skoraj hiše, ki bi ne bila znatno poškodovana; več dimnikov leži po tleh. Človeških žrtev, hvala Bogu, ni. Potresni sunek je prišel od jugovzhoda.

Čevlji brez podplato. Na Dunaju je kupila neka mati svojemu sinčku par čevljev za 14 kron. Fantič je ob osmih zjutraj obul čevlje, popoldne ob 4. uri pa je prišel brez podplato domov. Trgovec Ländler je bil obsojen na 48 ur zapora.

Nevarno je obolel veleč. g. Francišek Povše, kanonik v Novem mestu. Priporoča se v molitev!

Radi državnega posta se prestavi konferenca Ss. Cordis Jesu mesto pondeljka na torek t. j. 14. t. m. za duhovnike novomeške dekanije v Mirni peči.

Č. g. Leopold Turšič, dosedaj vojni kurat 27. domobranskega pešpolka, je prestavljen v Celje. Na njegovo dosedanje mesto je prišel č. g. Anton Gnidovec.

Prošnja. Vlnudno prosimo, vpošljajte nam vsaj iz dolenjskih krajev novice in spise za naš domač list. V drugih listih se čita toliko novic iz Dolenjskega, zakaj jih ne pošiljate tudi nam, saj se vedno dogajajo vsepovsod zanimivosti vsake vrste? Prosimo nadalje, prigovarjajte soseda, da se tudi on čimpreje naroči na Dol. Novice.

Upoštevajte uradne ure! Da se izogonej ne ljubim neprilikam in neprijetnostim, naj se ravnajo posebno oni, ki prihajajo po potne legitimacije na c. kr. okr. glavarstvo v Novo mesto, po predpisanem času gledé potrdila potnih legitimacij od vojaške oblasti. Pisarna je v posloppju c. kr. okrajnega glavarstva v pritličju na levo prva vrata. Uradne ure pa so ob delavnikih od pol 9. do pol 12. ure in od 3. do 4. ure; ob nedeljah in praznikih pa samo od 10. do 11. ure dopoldne. — Red mora biti povsod!

Divjega mačka, izredno velikega, ki je vrgel blizu tri kilograme same ušačobe, — dokaz, da se zverijadi ne godi tako hudo kakor nam, — je ustrelil 4. novembra v hosti pri Gor. Sušicah g. Ivan Sitar, gostilničar in posestnik v Toplicah. Redek slučaj to in posebno še, da ni bil maček ustreljen na drevesu, ampak so ga gonili psi. Meso divjega mačka je neki prav okusno; nadkriljuje baje tozadevno vso drugo divjačino.

Potrdilo je nova tiskovina, s katero potrjuje županstvo, da kupec kupuje prašiče ali govejo živino za svojo lastno uporabo. Komad velja 4 vinarje pri J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Vpokojen je na lastno prošnjo nadučitelj v Zatičini gosp. Franc Kováč. — Želimo mu, da bi dolgo časa vžival zaslužen pokoj po neumornem in vestnem delovanju na šolskem polju!

Lisice in kragulji se pojavljajo v veliki množini v okolici Novega mesta. Žal, da ljudje nimajo nič šibre, sploh nič streliva, da bi te škodljivce pobili.

Slovenska služba božja v Gradcu. V nedeljo, dne 29. oktobra, so imeli slovenski begunci in Slovenci v Gradcu sploh slovensko popoldansko službo božjo s pridigo in petimi litanijami. Litanije je pel ob asistenci veleč. g. o. Leopold Danev, prijor Usmiljenih bratov v Kainbachu, ki je še tudi Dolenjecem v prijetnem spominu kot nekdanji prijor v Kandiji. Prišel je med svoje rojake-begunce, ker je doma z Opčin nad Trstom. Veselje je poslušati ubrano slovensko petje, posebno še, ako cela cerkev poje. Mnogo nemških Gradčanov rado prihaja v cerkev k Usmiljenim bratom, da le slišijo lepo slovensko petje, kateremu se ne morejo načuditi. Prihodnja pobožnost bode istotam ob navadni uri, dne 12. novembra.

Železni krajcarji in enokronski bankovci. Z Dunaja se poroča: Ta teden bodo pričeli izdajati železne dvavinarske novce. Avstro-ogrška banka jih je že razdelila med svoje podružnice. Pričakovati je, da bo pomanjkanje drobiža v kratkem odpravljeno. Izdajo enokronskih bankovcev bodo pospešili, izšli bodo že v tem letu, na vsak način pa začetkom prihodnjega leta. Bankovci bodo rdeče-črni. Izide tudi že lani namenjena odredba glede sedanjih kron.

Oglasil se je iz ruskega ujetništva po 16 mesecih Janez Korče iz Straže, poslovodja lesne trgovine Jos. Javornika. Piše svoji soprog, da se mu še precej dobro godi, da je zdrav in da ima še dosti dobro hrano in obleko; dela na polju. Naslov je: Maršausko, Tombovska gubernija.

Pozna pomlad. Prinesel nam je v uredništvo dijak Jakob Zobec cveteče trobentice, dišečo vijolico in zrelo jagodo. Pač zelo redka prikazen v tem času, ko je še pomlad tako daleč od nas in je mraz že tudi zelo občutljiv.

Lepe pozdrave pošiljajo kranjski fantje svojim starišem, sestram, bratom in nevestam: Albin Eršte, Mokropolje; Franc Šober in Franc Gazvoda, Pristava; Alojzij Culkar, Sv. Vid pri Zatičini; Ciril Lindič, Mokronog.

Laž ima kratke noge. Oblastveni možje pridno pogledajo po kuhinjah, če se gospodinje drže postave ob brezmesnih dneh. V Novem mestu je že tudi marsikatera gospodinja prišla v zadrego in v občutno kazen. Tudi na Dunaju ni boljše. Pred kratkem je prišla policijska komisija v kuhinjo neke bogate gospe, ki je cló v petek praznila mastno gosko. Toda, kakor so že gospodinje rade premetene, izgovorila se je tudi ta gospa, da je namenjena gosja pečenka za drugi dan. Možje postave so verjeli, ker so bile druge jedi pa postne. — Po odhodu komisije je bila seveda gostija z preokusno gosko. Dve uri nato pride komisija nazaj — a našla ni več debele goske, ampak same dobro obrane kosti. Za njeno debelo laž so naložili bogati gospej 5000 K kazni. Pač draga gos, ki ni toliko tehnika.

Karte za obleko so vpeljali na Nemškem s 1. novembrom. Brez takšne karte si ni mogoče kupiti ne obleke, ne perila, bodisi izdelanega ali v blagu. Izvzete so le svilene in redke tkanine ter čipke, kakor tudi beli ovratniki za gospode. Nekoliko izjeme je dovoljeno tudi za posebno draga oblačila (ženska obleka mora stati nad 160 mark, moška pa nad 150), vendar pa le pod pogojem, da si moški ne sme napraviti več nego dve, ženska pa tri obleke, obenem pa mora izročiti eno že nošeno, a še porabno obleko.

Predragi čevlji. V Ptujju je bila obsojena trgovka Hojnik, ker je prodajala čevlje po 42 kron, katere je ona kupila za 29 kron. Dobila je 10 dni zapora, 2000 kron globe in 45 kron izročitne odškodnine ovadnjalecu in povrh še objavo razsodbe.

Zaplenila je praška policija 40 zabojev mila v nekem zasebnem stanovanju in en vagon kumaric v neki kleti. Proti lastnikom se je uvedlo kazensko postopanje.

Vojne olajšave srednješolcev. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je za srednješolce, z vštetim rojstnim letnikom 1898, ki so podvrženi vojaški službi, izdalo posebne naredbes. Po tej naredbi se prepusté k predčasni zrelosti skušnji oni srednješolci, ki so v šolskem letu 1916/17 javni ali privatni učenci zadnjih razredov srednjih šol, ako jim bo iti k vojakom, in pa oni, ki so meseca junija 1916 dovršili predzadnji razred srednjih šol ter so že odšli k vojakom. Srednješolcem, ki so že pri vojakih in so uvrščeni pri nadomestnih krdelih, se dovoli na prošnjo štiritedenski dopust, da hodijo v zadnji razred srednjih šol in da napravijo predčasni zrelostni izpít. Srednješolcem, ki so na bojišču, se dopusti za obisk šole in za zrelostni izpít ne dovoljujejo.

Ušel je na zvit način iz deželnega vzgojevališča v prisilni delavnici v Ljubljani dne 2. novembra t. l. ob pol šestih zvečer 17 let stari gojenec Ruggero Hivitz iz Pulja. Deček je za svoja leta šibek, podolgastega obraza, črnih las in sivih oči in ima na čelu vreznino v podobi črke A. Oblečen je bil v temnosivo „cajgasto“ obleko in imel povrh še suknjen (lodnast sivorjav zimski suknič in imel na glavi sivo, okroglo čepico s ščitkom (Tellermtütze). Govori italijanski ter nemški in slovenski z italijanskim naglasom (žargonu). Ker nima nikakih sredstev in je navzlic svoji mladosti zelo nevaren „tržaški svedrač“, se občinstvo tem potom opozarja nanj, ker se bo najbrže izdajal za „begunca“.

Razvedrilo.

Zdravniška skrivnost. V zapuščini slovečega zdravnika so našli dobro zapečaten zavitek, ki je imel napis: „Edina in največja skrivnost zdravilstva.“ Na razprodaji ga je nekdo kupil za 2000 kron. Ko ga je odprl, je videl same prazne liste; le na prvemu je bilo zapisano z debelimi črkami: „Imej glavo na hladnem, noge na gorkem in zadnja vrata odprta — pa lahko vsem zdravnikom figo kažeš.“

Izpred sodišča. — Sodnik: „Kje ste vi zatoženca z ukradenim prašičem dohiteli?“ — „V Gabrijah — skoraj uro hodá od moje hiše!“ — Sodnik: „In kaj imate vi zatoženec na to pripomniti?“ — Zatoženec: „Vse to je bil le špas!“ — Sodnik: „Šest mesecev bote zaprt, ker ste ta špas tako daleč vlekli!“

Če je res? A: „Pri vas je bil ponoči tak šunder, kaj pa je bilo?“ — B: Šunder? Jaz se ne spominjam!“ — A: „Pač, takole okoli dveh je moralo biti!“ — B: „A, sedaj se domislím. Jaz sem takrat ravno domov prišel in moja žena me je vprašala, kako sem se zabaval!“

Ni vredno. Profesor hčerki: „Nehaj ne jokati, saj solze nič ne pomagajo in ni vredno pretakati jih. Jaz sem jih kemično preiskal in kaj so: nekaj kalcijumfosfata, malo klora in drugo je voda!“

Lepo — pa še lepše. A: „Lansko spomlad sva bila z ženo v Benetkah. Ne veste, kako je tam lepo!“ — B: „Če bi bili vi pa ženo doma pustili, potlej bi bili videli šele, kako lepe so Benetke!“

Pri zdravniku. Zdravnik: „Gospa, vaša bolezen ni nevarna — le miru potrebujete!“ — Gospa: „Dragi gospod doktor, pogledjte vendar moj jezik!“ — Zdravnik: „Je ravno tako miru potreben!“

Pri snubitvi. Bogataš snubcu: „Ali imate kaj premoženja?“ — Snubec: „Sedaj še ne — sem pa ravno na tem, da si ga pridobim!“ — Bogataš: „Pa menite, da se vam bo posrečilo?“ — Snubec: „To je samo od vas odvisno!“

V prodajalni. Komi: „Tu je račun za gospo Blažičevo. Ali naj naslovim ‚blagorodna‘ ali ‚preblagorodna‘?“ — Trgovec: „Koliko znaša račun?“ — Komi: „45 K!“ — Trgovec: „Potem napišite ‚preblagorodna‘. Od 40 kron dalje so moji odjemalci ‚preblagorodni‘!“

Dvojna bolečina. Oče sinčku, ki je bil tepen: „Verjemi mi Jožek, ker sem te moral natepsti, da to mene bolj boli, kakor tebe!“ — Jožek jokaje: „Pa ne tam, kakor mene!“

Dva točna moža. Žena: „To moram reči, moj mož je kakor ura, — točno ob sedmih pride domov!“ — Prijateljica: „Potlej je pa tudi moj kakor ura — kajti točno ob sedmih gre v gostilno!“

V dvomu. Pisarniški ravnatelj (v stranski sobi): „Saprlot! Je pa danes tiho in mirno v pisarni! Sedaj res ne vem, ali so gospodje tako pridni, ali vsi spé!“

Pri vojaki. Korporal: „Seljak, prsa vun, trehub notri... Če bote kdaj za župana, potlej bote lahko naredili narobe!“

Nekaj posebnega je, če komu debel stric s suhimi besedami golo resnico pové; ali če ga v dobro zakurjeni sobi hladno odpravi.

Naročajte „Dolenjske Novice“!

Raznotero.

Skodove tovarne in delavnice v Plznu bodo zopet razširili. Gre za to, da se po nemškem zgledu še bolj osvobodimo vsake odvisnosti od inozemstva in da bomo vse potreščine izdelovali doma, pod lastnim nadzorstvom. Predvsem se pridružita Skodovim tovarnam tovarni za avtomobile in stroje.

Največji stolp na svetu. Brzjavna tvrdka v Ameriki se je namenila zgraditi najvišji stolp na svetu za brezžično postajo ali na Longislandu ali na obrežju Connecticutu. Stolp ima biti visok 307 m,

torej 7 metrov višji od Eifflovega orjaka. Ta stolp bo zvezan z drugim takim stolpom v Buenos Aires, kjer je družba že dobila dovoljenje od argentinske vlade za zgradbo. Tudi se namerava na enak način spojiti Brazilijo z Urugvajem. Pozneje ima biti spojitev razširjena i na ostalo Južno Ameriko. Električna oprema orjaškega stolpa ima biti dvakrat tako močna kakor oprema najbližje velike brezžične postaje. Podjetje upa, da bo nebotični stolp zgrajen naj-pozneje v enem letu, in da se bo lahko takoj izvršila spojitev z Buenos Aires. Pri opremi brezžične stanice se bo jemalo ozir na izboljšane brezžične aparate danskega izumitelja Poulsena. Tako oprema je že uvedena na argentinskih bojnih ladjah in je tudi odobrena za mornarice ameriških Združenih držav. Ko bodo narejene projektirane stanice, se bo iz Washingtona brzjavilo lahko na vse ameriške vojne ladje, bodisi na one v Tihem ali one v Atlantskem oceanu.

Zlato je sedaj v Ameriki. Iz New Yorka prihaja velezanimivo poročilo: Zlato prihaja iz Anglije in drugih dežel zaveznikov v takšnih množinah v „Assay Office“ v Ameriki, da tamošnji uradniki ne morejo več zmagovati dela. Zdelani in utrujeni uslužbenci zajemajo iz zabojev zlato, ki ga morajo tehtati in vrednost vpisati v knjige in so baje samo od tega vsi bolni, ker vidijo takšne kupe bleščee se kovine (?). Več kakor 800 milijonov dolarjev v zlato je sedaj spravljeno v sobanah, dolgih po 100 in več korakov. Zabojev pri zaboju, vse samo suho zlato, tako da stopajo uradniki na stole in mize, če hočejo pogledati po sobani. Če bi imeli to zlato izplačati po 1000 dolarjev na dan, bi potrebovali 1000 let, da bi ga prešteli, pa bi ga še polovico ostalo. — Koliko zlá in revščine bi se odpravilo lahko s tem denarjem!

Oderušvo. Prišli ste dve ženi v neko vas kupovat krompirja. Kmet je bil pri volji prodati krompir po 30 K meterski stot. Ženi sta želeli, naj se jima pripelje krompir v mesto na dom. Kmet je naložil 6 stotov in je potoma ves vesel izračunal, da bo dobil za voz krompirja 180 kron. Krompir je zložil na tla in stopil k ženam po lepe denarce. Ali kakšno je bilo kmetovo razočaranje, ko sta mu ženi ponudili po 12 K za meterski stot. „Če ga pa ne daste, Vas pa naznaniva oblasti zaradi navijanja cen,“ sta mu rekli čisto mirno in nič drugega. In mož je vzel s kislím obrazom tiste solde, a zarekel se je, da ne bo nikoli več peljal krompirja v mesto. — Tako se naj zgodi vsem oderuhom!

Skrb za vojake v Nemčiji. V nemškem državnem zboru je izjavil zastopnik vojnega ministrstva, da vojna uprava graja najostrejšo slabo ravnanje z vojaki. Maršal Hindenburg je izdal tozadevno poseben odlok in je naročil častnikom, naj posebno pazijo na to, da se dobro ravna z vojaki. Tudi od različnih strani sprožena vzpodbuda, naj se sinove družin, ki so že izgubile več sinov na polju slave, vporablja v manj nevarnih službah, je našla od strani vojnega ministra vpoštovanje in 3. t. m. je bila izdana tozadevna okrožnica. Govornik se je izrazil dalje, da je že izdelan demobilizacijski načrt. Povedal je, da se mislijo po koncu vojne predvsem odpustiti črnovojniški bataljoni in je povdarjal, da obstoji pravo, da se moštvo pridrži. Končno je izjavil, da je razpoloženje v armadi izborna, za kar jamči že ime Hindenburg.

Cigani na Bolgarskem. Na Bolgarskem so cigani jako razširjeni. V Sofiji je kar celo cigansko predmestje, ki nudi nad vse zanimivi pogled, posebno za tujce. Njih bivališča pa niso navadna predmestna poslopja, ampak lesene kolibe in bore bajte. Mnoga ciganska „vila“ je zbita iz praznih plehastih petrolejskih posod, ali samo iz ostankov starih kosov pločevine. V taki skrupucani kolibi živijo dve ali tri družine. Njih družinsko življenje je jako blagoslovljeno, mladih cigankov kar mrgoli krog

ciganskih kolib. Sicer skrite slike domačega in družinskega življenja so tu odkrite človeškim radovednim očem. Tukaj je videti več dečkov nego deklic. Deklice se možijo večkrat že v 14. letu, in 28 letna ciganka je včasih že babica. Glavar take ciganske družine je nositelj skupnih bremen, ali pa se peča s pocinjevanjem bakrene oprave in posode. Navsezgodaj korakajo po sofijskih ulicah, in ko nabere po hišah poškodovane posode, si postavijo tabor sredi javne ulice, kjer izvršujejo svojo obrt do trde noči. Baje se nikdar ne zgodi, da bi izneverili izročene jim predmete.

Vojaki-redovniki. Izmed redovnikov-bratov, — kajti duhovniki-patri so oproščeni, kako daleč niso vojni kurati, — je bilo poklicanih v vojno službo v avstro-ogrski monarhiji 1216. Od teh je bilo ranjenih 169; padlo jih je 68; povišanih in odlikovanih je bilo 219. Benediktinci so dali 40 vojakov; cistercijani v Zatičini 5; trapisti v Rajhenburgu 31 (2 sta padla, 6 ranjenih); kartuzijani v Pleterjah 5 (1 padel); dominikanci 39; frančiškani 155 (padlo 13); od 155 jih je kranjska frančiškanska provinca dala 55 (padla sta 2); minoristi 6; kapucini 106, od teh štajarska provinca 30 (padla 2); karmeliti 10; serviti 16; usmiljeni bratje 89 (padlo 6); jezuiti 69 (padla 2); lazaristi 56 (padlo 5); redemptoristi 108; Marijini bratje 70; salvatorijanci 29; posl. božje besede 54; kalasantinci 25; šolski bratje 198 (padlo 7); konvent najsv. Zakramenta v Bolcanu 27; v Budjevicah 6.

Iz dnevnika.

Stal sem v velikem in širokem domu Gospoda — v starem gozdu. Okoli mene so šumela drevesa in jaz sem strmél predse par minut brez misli, žrtev utrujenosti in nepopisnega napora... Potem sem se zganil. Sklonil sem se k tlom. „Tovariš! Prijatelj!“ Od nikoder ni bilo odgovora. Hitro sem mu strgal doli uniformo in poslušal. Poslušal sem in hitro potegnil iz žepa obvezo, da bi obvezal rano, ali strašno rano, ki mi je vse upanje odvzela. Toda — zopet sem pristavil uho bližje njemu, poslušal sem ali čul ničesar. „France! Moj tovariš! Moj prijatelj!“ Toda od nikogar nisem dobil odgovora. Njegove oči so bile upale, moten rumenkast sij je bil razlit na mladem obrazu. O France, kje si, kje si! Vrgel sem se nanj, zaprl sem mu oči, objel sem ga in držal sem ga dolgo, dolgo — toda na njem ni bilo opaziti kakega znaka življenja. Njegovo srce je mirovalo.

Umril je junaške smrti. Smrt avijatika! Kaj bodo rekli v domovini? O tovariš! Potegnil sem preč kapo... in zdaj stojim pred mrtvim in bi se rad obvladal pa mi je nemogoče. Solze mi polze po licih in nehote se spomnim pesmi: „Nekdaj sem imel prijatelja... To je bil moj očenaš za Franceta. Čisto sami smo bili; on, jaz in smrt. Pa sem se ojunčil in zapodil tretjega spremljevalca: smrt, kajti pred mojimi očmi sem naenkrat zagledal: dolžnost! Nisem hotel pustiti mrtvega. Naložil sem ga rahlo na rame in poskušal iti skozi goščavo. Bile so to grozne ure. Od časa do časa sem postal, ogledaval zemljevid, ki sem ga še rešil izpod razbitega eroplana. Vedel sem, kje sva se ponesrečila, torej sem tudi poznal smer, kod morava iti. Tudi avstrijski topovi so mi kazali pot. Tako sem vlekel mrtvega tovariša dalje. Kompas v roki, sem stopal proti zahodni strani. Naposled se je pokazala v gozdu jasa. Naenkrat sem stal ob zapuščenem ruskem strelskem jarku. Hotel sem nazaj v gozd — toda pomišljal sem. Tovariša nisem mogel več vleči naprej. Resnično, nisem ga mogel! Akoravno sem odložil kožuh, mi je kljub temu kapal pót in znoj. Položil sem mrtvega v jarek, ga pokril za silo z zemljo in vejami in šel dalje.

Zdaj grem čez zamrznjeno močvirje. Na levi strani se svetijo lučke. Tam leži

mesto Szczercow. V velikem loku obhodim mesto in spet čez zamrznjena močvirja, zapuščene vasi, ob razpalih poslopjih, vedno naprej, cele ure, vedno proti topovskemu gromenju, ko naenkrat začujem: „Ustavi se!“ — Tovariš! Nagle besede — potem pa stopijo ven. Črnovojniki — možje stoje pred mano v zamazanih sivih oblekah, navajeni vihre in vetra. Sežemo si v roke in hitro me pogostijo za prvo silo. Plazim se dalje. Neki štabni oficir drvi čez cesto dalje. Kličem ga. Ustavi se, spozna me in me vzame s seboj. Pol ure pozneje stojim pred poveljnikom bataljona in mu s trudnim glasom pripovedujem ves dogodek. On mi nemo stisne v roko. Potem pa odpošljejo patroljo, ki naj poišče mrtvega. Jaz pa grem — v hlev in spanec se me oprijemlje, komaj, da se zavem še. — In prišel je drug dan, ko se bo vršil žalostni pogreb mojega tovariša Franceta.

Jaz pa mislim nate, Anica. Moram ti pisati, da se ta, katerega si tako ljubila, ne bo več vrnil. Moram ti storiti to bol, tebi, ki te imam vedno v mislih. Franceta ne bo več! On, ki mu je bila zemlja pre-majhna, on, ki je križal v zračnih višavah s svojim golobom, on je mrtev. Zdaj počiva v Poljski zemlji. Toda jaz sem mu ostal zvest do zadnje minute. Počivaj, moj dobri, hrabri tovariš! — Počivaj!

Salve doné nad njegovim grobom. In krepki glasovi pojo:

„Imel tovariša sem svoje dni
zdaj v grobu hladnem mrtev on leži.“

Grem dalje. In povsod se mi zdi, da čujem žalostne akorde:

„Imel tovariša sem svoje dni
zdaj v grobu hladnem mrtev on leži.“

In potem je vse tiho. M...

Loterijske številke.

Trst, 31. oktobra 67 43 27 55 8

Kmetska posojilnica in hran. v Mirni peči

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v likvidaciji vabi

na deseti redni občni zbor

ki se bode vršil v nedeljo, dne 3. decembra 1916 ob 2. uri popoldne v zadrugi pisarni v Mirni peči s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo likvidacijskega odbora o dosedanem poteku likvidacije.
2. Poročilo računskega pregledovalca in potrjenje letnega računa.
3. Ukrepi v kritje obstoječega primanjkljaja.
4. Nadomestna volitev likvidacijskega odbora.
5. Volitev računskega pregledovalca.
6. Slučajnosti.

Likvidacijski odbor.

Mirna peč, dne 6. novembra 1916.

Pripomba. V slučaju nesklepnosti sklicane glavne skupščine sklicuje se na pol ure pozneje drugi občni zbor s prvotnim sporedom, ki bo veljavno sklepal po določilih §-a 35 pravil pri vsakem številu udeležencev.

Lepa meblovana soba

z dvema posteljema, lepim razgledom, event. s porabo kuhinje, se takoj odda.

Natančneje pové upravništvo Dol. Novic.

V najem se išče v mestu

lep, velik lokal

Ponudbe na upravništvo „Dol. Novic“.

Proda se hiša

s tremi obširnimi sobami in vežo ter kuhinjo, obširnim hlevom za živino, svinjakom, drvarnico in šupo za vozove. Veliko dvorišče in vrt. Več njiv, travnik s pódom, senico in kozolcem, ter trije orali najlepšega gozda v Rasnu. — Hiša je za vsako obrt in je tudi v tej peč za peke.

92-0-2 GROM — Novomesto.